

21 501-03 Begrotingsraad

Nr. 201 Brief van de Algemene Rekenkamer

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 april 2026

De Algemene Rekenkamer doet regelmatig onderzoek naar de besteding van EU-geld in Nederland. Op Verantwoordingsdag, de derde woensdag in mei, publiceren wij het onderzoek naar de financiële risico's voor Nederland bij de uitvoering van het Herstel- en Veerkrachtplan.

Een deel van onze publicaties heeft de vorm van rapporten. Daarnaast houden wij over de besteding van EU-geld en de uitvoering van EU-beleid sinds enige jaren ontwikkelingen bij op onze website:

<https://www.rekenkamer.nl/onderwerpen/e/europese-unie>.

Vandaag publiceren wij de geactualiseerde EU-webpagina's. Daarbij brengen wij graag het volgende in het bijzonder onder uw aandacht.

De Europese Rekenkamer heeft nog nooit een goedkeurende verklaring afgegeven over de besteding van geld uit de EU-begroting. Het totale aantal fouten dat bij de besteding van EU-geld wordt gemaakt, overschrijdt sinds jaar en dag de afgesproken grens van 2%. De Europese Rekenkamer doet haar uitspraak over de EU als geheel en laat niet zien hoe de stand van zaken per lidstaat is. Het aantal betalingen dat de Europese Rekenkamer controleert, de omvang van de steekproef, is niet groot genoeg om per lidstaat uitspraken te kunnen doen.

De uitgaven en ontvangsten van de EU-begroting vertellen overigens maar een deel van het verhaal van de kosten en baten van de EU. Zo profiteren Nederlandse bedrijven bijvoorbeeld van de interne markt en het wegnemen van de handelsbarrières in de EU. Het Centraal Planbureau berekende dat door de extra handel die hiermee gepaard gaat het Nederlands bruto binnenlands product structureel 3,1% hoger ligt.

De Europese Commissie geeft het meeste EU-geld uit, ongeveer 60% van de vastgestelde EU-meerjarenbegroting van €1.074 miljard, in gedeeld beheer met de lidstaten. Daarmee draagt een lidstaat ook verantwoordelijkheid voor de correcte besteding van het geld. In Nederland gaat het om ongeveer € 8 miljard in de periode 2021-2027. Doordat er geen inzicht is in de juistheid van de bestedingen in verschillende lidstaten, is het niet duidelijk waar de problemen het grootst zijn. Het is zo niet mogelijk om lidstaten die veel fouten maken ter verantwoording te roepen. Door deze werkwijze wordt ook geen recht gedaan aan de landen die het beheer wél goed op orde hebben.

Bovendien ontbreekt op deze manier de prikkel om te leren en te verbeteren.

In de eerste jaren van deze eeuw is in de EU om deze reden de discussie gevoerd of elke lidstaat verplicht zou moeten worden een openbaar verantwoordingsdocument op te stellen over de besteding van het EU-geld. Deze verplichting is er echter niet gekomen. Nederland en een aantal andere lidstaten (Denemarken, Verenigd Koninkrijk en Zweden) hebben een dergelijk document een aantal jaren vrijwillig opgesteld. Sinds het begrotingsjaar 2020 stelt Nederland deze zogenoemde nationale verklaring niet meer op. De verantwoording over Europees geld verloopt nu via de bijlagen van de afzonderlijke jaarverslagen van de betrokken ministeries. Hierdoor bestaat er in Nederland wel inzicht in de juistheid van de bestedingen op lidstaatniveau. De Algemene Rekenkamer kan de verantwoording hiervan controleren in het Verantwoordingsonderzoek.

Vanwege de nationale verantwoordelijkheid die lidstaten hebben, kunnen nationale rekenkamers, aanvullend op het werk van de Europese Rekenkamer, een rol spelen bij de controle van het EU-geld. Door audits uit te voeren naar de besteding van EU-geld, kunnen zij bijdragen aan meer inzicht per land. Zo wordt duidelijker welke landen het goed doen en in welke landen en op welke terreinen de problemen het grootst zijn.

De Algemene Rekenkamer heeft met de rekenkamer van Tsjechië het initiatief genomen om in 2026 te verkennen hoe meer samenwerking tot stand kan komen tussen nationale rekenkamers - en met de Europese Rekenkamer - bij de controle op EU-geld. Eind 2026 rapporteren we over de voortgang hiervan in de volgende actualisatie van onze EU-webpagina's.

Algemene Rekenkamer

drs. P.J. (Pieter) Duisenberg,
president

drs. M.J.P. (Mark) Smolenaars
wnd. secretaris